

DRAAIENDE WINDMOLENS EN ONTPLOFFENDE SCHEPEN

Routledge Global Music Series over de Lage Landen

Writing about music is like dancing about architecture: die bekende, aan diverse beroemdheden toegeschreven boutade wordt door artiesten meestal gebruikt om muziekjournalistiek en -kritiek te relativiseren. Of weg te zetten, in het geval van singer-songwriter Elvis Costello, die er ooit het niet mis te verstane “*It’s a stupid thing to do*” aan toevoegde. Gelukkig hebben die woorden Lutgard Mutsaers en Gert Keunen niet tegengehouden om *Made in the Low Countries* samen te stellen: een boeiend boek in de Engelstalige reeks *Global Popular Music* van de prestigieuze uitgeverij Routledge, die zich internationaal specialiseert in academische boeken en tijdschriften.

Of hadden de samenstellers toch de uitspraken van Costello & co. in het achterhoofd toen ze medewerkers (academici uit Vlaanderen en Nederland) contacteerden om een bijdrage aan deze reader te leveren? *Made in the Low Countries* concentreert zich namelijk niet zozeer op de muziek zelf, maar eerder op de brede context waarin ze wordt gemaakt, zoals historische en maatschappelijke ontwikkelingen naast sociologische en economische processen. Dat is ook de bedoeling van de *Global Popular Music*-series: in de beginselverklaring wordt de studie van lokale muziek in de eerste plaats omschreven als een “een ontzettend kostbare sleutel om verschillende culturen, samenlevingen en economieën te begrijpen”.

In *Made in the Low Countries* toont André Nuchelmans met zijn bijdrage ‘Upstart Among the Arts. The Rise of Rock into the Dutch Subsidy System’ bijvoorbeeld aan hoe de houding van de Nederlandse overheid tegenover pop (muzikanten) grondig is gewijzigd. Kregen aspirant-rockers in de vroege jaren 1970 aan het gemeenteloket nog te horen dat ze een echte baan moesten gaan zoeken, vanaf de jaren 1980 konden ze terecht in een wereldwijd uniek clubcircuit – mede dankzij overheidssteun.

Gert Keunen, cultuursocioloog van opleiding, vertrekt dan weer bij een incident tussen de ideale

schoonzoon Jonathan Vandenbroeck van Milow en de wat meer stekelige voorman van rockgroep dEUS Tom Barman (in 2009 kaapte de eerste een muziekprijs weg voor de neus van de tweede, die zijn ergernis niet verborg) om te beschrijven hoe er een nieuwe zone is ontstaan in de Vlaamse (muziek) media en concert- en festivalsector. Tussen de twee klassieke polen mainstream/commercieel en underground/alternatief bevindt zich de “alternatieve mainstream”, die artistieke geloofwaardigheid en “authenticiteit” verbindt met een groot publieksbereik – zonder toe te geven aan de “commercie”. De grenzen van deze categorie worden bewaakt door festivals, concertzalen en muzikanten, maar ook door media als *De Morgen*, *De Standaard*, *Humo*, *Focus Knack*, Radio 1 en Studio Brussel.¹

De academische, wat afstandelijke aanpak werkt niet bij alle teksten in *Made in the Low Countries* even goed. Nuchelmans en Keunen leiden de lezer met hun vaardige pen vlot door de toch vrij institutionele informatie én geven *en passant* ook een goed beeld van de muziekwereld in respectievelijk Nederland en Vlaanderen. Maar andere auteurs blijven te veel hangen in rapportentaal en cijferwerk. In die hoofdstukken wordt dit boek, dat qua vormgeving op zijn best “degelijk” te noemen is en nauwelijks illustraties bevat, een harde noot om te kraken.

Toch steekt de lezer ook uit de taaiere stukken altijd wel iets op. Zo verneem je in ‘From Thrash to Cash: Forging and Legitimizing Dutch Metal’ dat heavy metal ondanks een gebrek aan artistieke erkenning toch profijt heeft gehad van overheids-subsidies voor Nederlandse muzikale export. In dat licht is het ook niet verwonderlijk dat in 2013 juist in dat land, meer bepaald in Eindhoven, ’s werelds eerste driejarige opleiding in productie van metalmuziek van start ging: Metal Factory.

Van begin tot eind boeiend zijn de artikelen waarin de auteurs een ogenschijnlijk tijdgebonden fenomeen openbreken tot een cruciale fase in de popgeschiedenis, zonder te vervallen in “dat waren

Feest met een dansorgel tijdens een Bevrijdingsbal in Antwerpen, 1945, foto uit het besproken boek

*Ogenschijnlijk tijdgebonden fenomenen
blijken soms cruciale fases in de popgeschiedenis*

nog eens tijden”-nostalgie of “haha, hoe mal waren ze vroeger”-exotiek. In zijn stuk over de piratenzenders die van op boten in de Noordzee Nederland lieten kennismaken met commerciële radio, schuwt Ger Tillekens de smakelijke details niet – een bomaanslag van een zender op een concurrerend schip! Maar belangrijker is hoe hij op overtuigende wijze aantoonde dat de focus op de jeugd en de groepsvorming rond zo’n zender medebepalend waren voor de sociale verschuivingen in de jaren zestig. De intussen al lang ter ziele gegane piratenradio’s drukken overigens nog altijd hun stempel op het medialandschap – al was het maar door de erg persoonlijke presentatiestijl die de populaire discjockeys destijds in Nederland introduceerden en die nog altijd in zwang is, ook in Vlaanderen.

Iets gelijkaardigs geldt voor het stuk ‘This Must Be Belgium’, waarin Pedro De Bruyckere het lang verguisde genre *new beat* (een aan het eind van de jaren 1980 in België uitgevonden vorm van elektronische dansmuziek) voorziet van een historische inbedding én naderking. “De newbeatgekte vormde een boost voor de deejaycultuur en was een voorafschaduw van de opkomst van de supersterdeejays in de jaren negentig en later”, schrijft De Bruyckere. Bovendien creëerde het genre, dat hij “waarlijk uniek” en “geboren uit liefde voor muziek en dansen” noemt, een vruchtbare voedingsbodem voor verdere elektronische muziekproductie én richtte het de ogen van de wereld een tijdlang op België, “dat veel innovatiever is geweest dan mensen denken”.

De stukken over piratenradio’s en *new beat* laten ook zien dat *Made in the Low Countries* allerm minst een klassieke geschiedenis is van de popmuziek in de Lage Landen. Het boek biedt ook geen overzicht van de belangrijkste artiesten – alleen de hoofdstukken over Herman Brood en Golden Earring komen daarvoor in aanmerking. Veeleer brengen de auteurs – soms net iets té – specifieke deelaspecten onder de aandacht. Ook dat past in de missie van de *Global Popular Music Series*: “het ontdekken van de rijkdom aan studies die in zoveel landen floreren [...] is niet minder urgent dan de muziek zelf te onderzoeken”. Wie het “definitieve” naslagwerk over de Belgische en Nederlandse populaire muziek aan het schrijven is, moet van dit boek dus geen concurrentie vrezen. Maar hij of zij vindt er wel een schat aan informatie in, mede door de verwijzingen onderaan de stukken en de uitgebreide bibliografie achteraan in het boek.

Ondanks de wat gefragmenteerde aanpak lopen er door *Made in the Low Countries* een paar erg interessante rode draden, zoals de verhouding tussen de muziek uit de relatief kleine Lage Landen en het grote geweld van de Angelsaksische traditie, en de wijze waarop muziek uit België/Vlaanderen en Nederland al dan niet een regionale of nationale identiteit uitdrukt. Zie voor dat laatste bijvoorbeeld het inzichtelijke stuk van Lutgard Mutsaers over het über-Hollandse liedje ‘The Windmill’s Turning’. Die twee thematische draden raken vaak verknoot in dit boek, met name in het artikel van Geert Buelens over de taal waarin artiesten uit de Lage Landen zingen. Het Nederlands is nooit een internationale poptaal geworden, en dat ligt deels aan de morfologie van taal zelf – ook volgens degenen die haar met veel succes gebruiken.

Toch kunnen Vlamingen en Nederlanders muzikale meesterwerken maken in hun moedertaal, zo bewijst Raymond van het Groenewoud, de in Brussel geboren en getogen zanger met Nederlandse ouders. Aan het slot van dit informatieve boek wordt hij geïnterviewd door Geert Buelens. In dat lezenswaardige stuk wordt de singer-songwriter vergeleken met Elvis Costello (“Ik begrijp hem niet echt [...] hij komt academisch over”, reageert Van het Groenewoud) en Serge Gainsbourg. Wat Van het Groenewoud over die laatste zegt, bevat wellicht de sleutel tot het maken van goede muziek: “Hij ontdeed het genre waaruit hij kwam van zijn pompeuze kantjes. Hij deed gewoon waar hij zin in had.”

En ja, dat mag misschien zelfs *dancing about architecture* zijn.

PIETER COUPÉ

LUTGARD MUTSAERS EN GERT KEUNEN (red),
Made in the Low Countries. Studies in Popular Music, Routledge’s Global Popular Music Series,
New York / Londen, 2018, 229 p.

www.globalpopularmusic.net

NOOT

- 1 Zie ook: GERT KEUNEN, *Alternatieve mainstream. Over selectiemechanismen in het popcircuit*, Lannoo, Tiel, 2013, 320 p.